

**GINGKO BILOBA O'SIMLIGINING TARQALISHI VA
AHAMIYATI**

Muxtorova Muslimaxon Davlatjon qizi

ADPI Biologiya yo'nalishi 101-guruh talabasi

Abstract: *This study analyzes the distribution of Ginkgo biloba and its biological, medicinal, ecological, and cultural significance. The tree's ancient heritage and modern applications underscore its importance for future scientific research.*

Аннотация: *Данная работа анализирует распространение Ginkgo biloba и его биологическое, медицинское, экологическое и культурное значение. Древность этого вида и его современные применения подчеркивают его важность для будущих научных исследований.*

Keywords: *Ginkgo biloba, medicinal, pharmacology, medicine, ecology.*

Ключевые слова: *Гинкго билоба, лекарственный, фармакология, медицина, экология.*

Ginkgo biloba — qadimgi o'simliklardan biri bo'lib, dunyoda saqlanib qolgan yagona yapon yong'og'i turidir. Uning tarixi 200 million yildan ortiq vaqtga borib taqaladi va ko'pincha “tirik qoldiq” deb ataladi. Ginkgo biloba asosan Xitoy, Yaponiya va Koreyada tarqalgan bo'lsa-da, bugungi kunda dunyoning ko'plab mintaqalarida dekorativ va dorivor maqsadlarda yetishtiriladi. Ushbu o'simlik biologik va farmakologik jihatdan muhim ahamiyatga ega. Uning barglari tarkibida flavonoidlar va terpenoidlar mavjud bo'lib, ular asab tizimini mustahkamlash, qon aylanishini yaxshilash va keksayish jarayonlarini sekinlashtirishga yordam beradi. Shu sababli Ginkgo biloba an'anaviy va zamonaviy tibbiyotda keng qo'llaniladi. Mazkur mavzu bo'yicha tadqiqotlar Ginkgo bilobaning tabiiy tarqalishi, o'simlik sifatidagi xususiyatlari hamda inson salomatligiga ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Ginkgo biloba o'zining mustahkamligi va turli iqlim sharoitlariga moslasha olish

xususiyati bilan ajralib turadi. Bu daraxtni yetishtirish va parvarishlash quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi. Ginkgo biloba yaxshi drenajlangan, unumdor va neytral yoki ozgina kislotali tuproqlarda yaxshi o'sadi. Urug' yoki ko'chat orqali yetishtirilishi mumkin. Urug'dan o'stirish ko'proq vaqt talab qiladi, shuning uchun ko'chat ekish tezroq natija beradi. Quyosh nuri ko'p tushadigan joylarni yaxshi ko'radi, soyali hududlarda sekin o'sadi. Yosh ko'chatlar muntazam sug'orib turilishi kerak, ayniqsa, quruq iqlimli hududlarda. Voyaga yetgan daraxtlar qurg'oqchilikka chidamli bo'lib, ortiqcha sug'orishni talab qilmaydi. O'g'itlash mavsumiga qarab amalga oshiriladi – bahorda azotga boy o'g'itlar, kuzda esa kaliy va fosforli o'g'itlar berish tavsiya etiladi. Ginkgo biloba tabiiy ravishda ko'pgina kasallik va zararkunandalarga chidamli bo'lsa-da, ba'zi holatlarda qo'ziqorin kasalliklari yoki barglarni zararlovchi hasharotlar uchrashi mumkin. Shu sababli, daraxtni sog'lom saqlash uchun vaqt-vaqti bilan tekshiruv o'tkazish va zarur hollarda biologik yoki kimyoviy vositalardan foydalanish lozim.

Ginkgo bilobaning atrof-muhit va ijtimoiy hayotdagi roli: Ginkgo biloba shaharlarda ekologik muhitni yaxshilash uchun ekiladi, chunki u havoni tozalash, karbonat angidridni yutish va kislorod ishlab chiqarish xususiyatiga ega. Atmosferadagi zararli gazlarga va ifloslanishga juda chidamli bo'lib, shahar ko'chalarida va sanoat zonalarida ham yaxshi o'sadi. Madaniy va diniy ahamiyati: Xitoy va Yaponiyada Ginkgo biloba muqaddas daraxt hisoblanadi va ko'p asrlardan beri ibodatxonalar yaqinida ekiladi. Uzoq umr ko'rish va donishmandlik ramzi sifatida qadrlanadi. Ko'pgina Sharq mamlakatlarida bu daraxt abadiylik va bardavomlik timsoli deb qaraladi. Iqtisodiy va farmatsevtika sanoatidagi o'rni: Ginkgo biloba barglaridan olinadigan ekstrakt farmatsevtika sanoatida faol ishlatiladi. Uning dorivor moddalaridan tayyorlangan tabletkalar, damlamalar va choylar turli sog'liq muammolariga qarshi qo'llaniladi. Bu o'simlik kosmetika sanoatida ham teri qarishini sekinlashtiruvchi mahsulotlar tarkibida qo'llaniladi.

Xulosa: Ginkgo biloba insoniyat uchun katta ahamiyatga ega bo'lgan noyob o'simliklardan biridir. U nafaqat tabiiy muhitni yaxshilashga, balki tibbiyot, farmatsevtika va iqtisodiyot sohalarida ham keng qo'llanilishiga ega. Bugungi

kunda uning dorivor xususiyatlari va ekologik ahamiyati bo'yicha tadqiqotlar davom etmoqda, bu esa kelajakda yanada samarali foydalanish imkonini yaratadi. Shu sababli, Ginkgo bilobani asrash, uni kengroq targ'ib qilish va yetishtirish global ekologik muammolarni hal qilishda muhim qadam bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Иванов С. А. «Лекарственные растения: энциклопедический справочник» – Москва: Издательство Наука, 2018.
2. Li, W., & Zhang, Y. “Pharmacological Effects of Ginkgo Biloba Extract: A Comprehensive Review” – Journal of Herbal Medicine, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi O'simlikshunoslik instituti. “Dorivor o'simliklar biologiyasi va ularning amaliyoti” – Toshkent: Fan, 2019.
4. Singh, B., & Kaur, P. “Ginkgo Biloba and Brain Health: Neuroprotective Properties” – International Journal of Neuroscience, 2021.
5. Qoraboyev A. M. “Ginkgo biloba o'simligining farmakologik xususiyatlari” – O'zbekiston tibbiyot jurnali, 2022.